

insecurity. However, although reduced, the need of immigrant workforce in Europe remains high, while the considerable geographic movements of population require adequate integration policy.

ИМИГРАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ И НЕЙНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДЕМОГРАФСКИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Спас Ташев

Вече две поколения европейци са отраснали в условията на извършващия се световен „демографски взрив“. В течение на един век главният демографски проблем на човечеството в глобален мащаб се свързва с високите темпове на нарастването на неговата популация и за пореден път се поставя въпросът дали ще може планетата да изхрани цялото многолюдно население. В същото време този глобален процес, свързан с бързото нарастване на населението, не се забелязва в Европа. В нея протичат противоположните процеси. Без смъртоносни епидемии, глад или някакво природно бедствие европейците непрекъснато намаляват. Силен компенсаторен фактор е транснационалната имиграция и нарастването на населението в някои страни от прилив на чужденци от други европейски страни.

Тъй като имиграцията е ново явление за България, при прогнозирането на населението тя или не е взимана предвид, или са залагани входящи потоци. Такъв е примерът с последната демографска прогноза, разработена в НСИ за развитието на населението до 2060 година, която взема за начална точка населението на България към 31.12.2007 г. Това е първата година от членството на България в ЕС. Миграционният опит на всички новоприети държави в ЕС показва обаче, че в резултат на извършващите се в тях дълбоки икономически реформи се променя посоката на миграционния поток и те от държави, пораждащи емиграция, постепенно се превръщат в приемащи. Това явление е характерно особено за южноевропейските държави. Географското положение и протичащите политически и икономически процеси в България са идентични, поради което е логично да се възприеме хипотезата за един увеличаващ се имиграционен поток. Подобна идея е залегнала в Националната стратегия на Република България по миграция и интеграция (2008—2015). Това налага възприемането на нови имиграционни хипотези при прогнозирането на бъдещото демографско развитие на България.

1. ПРОГНОЗИРАНЕ НА ИМИГРАЦИЯТА

Практически всички демографи стигат до извода, че прогнозирането на международните миграции е сложен процес. За да се установи какво влияние биха имали бъдещите имиграции в България върху демографските показатели на населението, тук използваме два различни подхода. При първия подход се излиза от сегашните основни демографски показатели на населението в България и е изчислено каква би трябвало да бъде имиграцията,

за да се запазят тези демографски показатели на определеното равнище. При втория подход на базата на сегашните имиграционни тенденции в България, съществуващите миграционни вектори в Европа и прогнозиране на миграционния потенциал е изчислено по какъв начин вариантите на бъдещите имиграции ще повлияят на демографските показатели.

Първият подход е известен още като заместваща миграция. Това е условно понятие, въведено от ООН. То обхваща количеството миграционен прираст, което би заместило (компенсирало) недостатъчния брой раждания, необходими за поддържането през определен период от време в дадена страна на постоянен брой население като цяло или на определена негова възрастова група. В зависимост от целите, които се поставят, заместващата миграция се изчислява в три варианта:

- Миграционен прираст, при който общата численост на населението не се променя.
- Миграционен прираст, при който броят на трудоспособното население не се променя.
- Миграционен прираст, при който делът на лицата в големите възрасти не се променя.

Методиката на изчисляване на заместващата миграция предполага разработването на пет хипотетични сценария за формирането на по-малки или по-големи имиграционни потоци, като се посочва какво влияние те биха оказали върху развитието на демографската картина и най-вече по отношение на броя на населението и неговото застаряване за всяка отделна страна или регион. Сценариите са съобразени с потенциалния ръст на имиграционния поток, необходим за решаването на тежките демографски проблеми, които на свой ред са групирани според тяхната сложност. При заместващата миграция трябва да се отчитат два съществени елемента:

- Става дума само за хипотетични сценарии: някои от тях изглеждат съвършено нереалистични, но все пак анализът им е полезен, защото помага по-ясно да се осъзнае и опише демографската ситуация в отделните държави.
- Тези сценарии не бива да се отъждествяват с минималния, средния и максималния вариант на имиграционен прираст, представени в „Световните демографски прогнози“.

При изчисляването на заместващата миграция за България тук използваме разработената от ООН методика, обхващаща период от 50 години. Прогнозите на ООН са правени през 2000 и 2001 г., като изходни данни използват демографските показатели за 1995 г. и обхващат периода от 2000 до 2050 г. При изчисленията на заместващата миграция за същия период като изходни данни използваме тези за 2005 г. и средния вариант на най-новите прогнози на НСИ за населението на България от 2010 до 2060 г. Тази прогноза е изключително подходяща за използване при изчисляване на заместващата миграция, тъй като е правена в период, когато миграционното салдо за България е отрицателно (-876), т.е. близо до 0 и може да се приеме като основен вариант с нулева миграция. Данните от изчисленията на заместващата миграция в България показват какво количество имигранти трябва да се установи в страната, за да се запазят демографските показатели за населението през 2005 г.

Тъй като в методиката на ООН за изчисляване на заместващата миграция данните за населението през последните пет години преди началото на проучването се приемат за изходни, т.е. това са данните за 1995 г., в моите изчисления изхождам от данните за 2005 г.: